

Marktwerking en Kapitalisme

“Marktwerking” en “kapitalisme” zijn begrippen, die vaak in één adem met elkaar worden genoemd en door sommigen zelfs als identiek worden beschouwd. Naar mijn overtuiging is er behoefte om een duidelijk onderscheid te maken.

Marktwerking gaat over de vrije krachten van vraag en aanbod van producten en diensten. Kapitalisme gaat over het private eigendom van goederen, ondernemingen en bepaalde rechten.

Ter verdediging van het kapitalisme wordt vaak uitsluitend het argument aangevoerd dat er onder een kapitalistisch systeem marktwerking is in plaats van verstikkende bureaucratie. Dat dat verband zeker niet altijd gegarandeerd is, komt tot uitdrukking in de instelling van allerlei antitrust wetgeving en maatregelen.

De omvang en het marktbereik van sommige ondernemingen, zoals Amazon en Google bijvoorbeeld, brengen duidelijk het risico met zich mee dat de echte marktwerking, in het geval van Amazon de markt voor het toegankelijk maken van producten wereldwijd volstrekt uit balans raakt.

Marktwerking gaat over het zo goed mogelijk bij elkaar brengen van vraag en aanbod waarbij een gezond evenwicht tussen beide wordt bereikt. Kapitalisme gaat over de lange termijn verdeling van bezit en daarmee ook van invloed tussen particulieren.

Het ontbreken van een balans in de invloed van “belanghebbenden” bij de gemiddelde grote onderneming ten gunste van de aandeelhouders is een zorg voor degenen, die van oordeel zijn dat ondernemingen – en zeker de grote – een belangrijke maatschappelijke functie hebben, bijvoorbeeld naar medewerkers, afnemers en toeleveranciers toe. En dat deze verantwoordelijkheid vaak van groter maatschappelijk belang is dan die ten opzichte van de aandeelhouders.

Beide onderwerpen – marktwerking en kapitalisme – verdienen een uitgebreid maatschappelijk debat, wat ze nu eigenlijk maar in zeer beperkte mate krijgen.

Daarbij gaat het bij marktwerking over de vraag hoe bewerkstelligen wij een zodanig evenwicht tussen vraag en aanbod op de verschillende markten van producten en diensten, dat mensen en middelen op de meest doelmatige wijze worden ingezet om aan de vraag te voldoen.

Voor wat betreft kapitalisme is de primaire vraag: wat is een wenselijke verdeling van eigendommen en inkomsten tussen individuele burgers. Deze laatste vraag wordt nu natuurlijk deels beantwoord, dan wel geïnterpreteerd in de vorm van belastingtarieven van allerlei aard, maar expliciet zelden ter discussie gesteld.

Door dit alles heen speelt in alle facetten de vraag: wat is de rol en macht van de overheid. Kortom een complex vraagstuk, maar wel de moeite waard om eens expliciet ter discussie te stellen.